

12 Απριλίου, 1990

[Α. Ν. ΛΟΪΖΟΥ, Πρόεδρος]

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΡΤΕΜΙΟΥ,

Αιτητής,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ/Ή ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ,

Καθ' ων η αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 119/89).

5 *Εκπαιδευτικοί Λειτουργοί — Μισθός — Έννοια — Δικαίωμα του εργοδότη να μη καταβάλει μισθό για περίοδο κατά την οποία δεν προσφέρεται εργασία ανεξάρτητα από το αν πρόκειται για απεργία ή πειθαρχικό παράπτωμα του εργαζομένου — Περιστάσεις σύννομης αποκοπής μισθού στην κριθείσα περίπτωση, όπου ο καθηγητικός σύλλογος και ο Διευθυντής του Λυκείου (Αιτητής) αποφάσισαν τα κλείσιμο του σχολείου για τρεις μέρες.*

10 Ο αιτητής, Διευθυντής Λυκείου, προσέφυγε κατά της αποκοπής του μισθού του τριών ημερών.

Το Ανώτατο Δικαστήριο, απορρίπτοντας την προσφυγή, αποφάσισε ότι:

15 Το Δικαστήριο δεν υπεισέρχεται στην έκταση του δικαιώματος της απεργίας που κατοχυρώνεται από το Άρθρο 27 του Συντάγματος ούτε και στον ορισμό της απεργίας για τους σκοπούς της υπόθεσης αυτής. Είναι αρκετό να λεχθεί ότι ο μισθός αποτελεί αντάλλαγμα για προσφερόμενη υπηρεσία και ότι η μη προσφορά εργασίας δίδει το δικαίωμα στον εργοδότη να μην καταβάλει το μισθό
20 για την περίοδο για την οποία δεν προσφέρθηκε υπηρεσία.

25 Δεν τίθεται θέμα πειθαρχικής διώξεως ή πειθαρχικού παραπτώματος ή πειθαρχικής έρευνας, ούτε και η μη καταβολή μισθών θα πρέπει να θεωρηθεί ως πειθαρχική ποινή. Δυνατό να συνιστούσε πειθαρχικό παράπτωμα η αδικαιολόγητη αποχή από εργασία αλλά δεν φαίνεται από την όλη επίδικη απόφαση και τα γεγονότα όπως τέθη-

καν από τη διοίκηση στο Βοηθό Γενικό Εισαγγελέα για τη γνωμάτευση του η οποία υιοθετήθηκε ως μέρος της γραπτής αγόρευσης της ευπαιδευτού συνηγόρου των καθ' ων η αίτηση, ως θέμα πειθαρχικό.

Το ερώτημα που τέθηκε ήταν εάν υπό τις περιστάσεις edικαιούτο η διοίκηση να μη καταβάλει το μισθό λόγω της μη προσφοράς υπηρεσίας και η απάντηση είναι καθαρή ότι edικαιούτο.

5

Η προσφυγή απορρίπτεται χωρίς έξοδα.

Προσφυγή.

10

Προσφυγή εναντίον της απόφασης των καθ' ων η αίτηση να αποκόψουν μέρος του μισθού του αιτητή μετά την απόφασή του να κλείσει το σχολείο, και η ενέργειά του αυτή κρίθηκε ότι ισοδυναμούσε με απεργία.

15

A. Σ. Αγγελίδης, για τον Αιτητή.

E. Λοϊζίδου, Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τους Καθ' ων η αίτηση.

20

Cur. adv. vult.

A. Ν. ΛΟΪΖΟΥ, Π.: Με την προσφυγή του αυτή ο αιτητής ζητά από το Δικαστήριο την πιο κάτω θεραπεία:

25

"1. Δήλωση του Δικαστηρίου ότι η διαρκής παράλειψη του καθ' ου η αίτηση να καταβάλει ολόκληρο το μισθό του αιτητή είναι παράνομη και άκυρη.

2. Δήλωση του Δικαστηρίου με την οποία να κηρύσσεται η απόφαση του καθ' ου η αίτηση που κοινοποιήθηκε με επιστολή 31.1.89 και με την οποία γνωστοποιήθηκε στον αιτητή ότι αποφασίστηκε η για τρεις μέρες αποκοπή του μισθού του αιτητή γιατί απεφάσισε 'απεργία', σαν άκυρη και χωρίς νομικό αποτέλεσμα.

30

35

3. Δήλωση του Δικαστηρίου με την οποία να μην επικυρώνεται η απόφαση του καθ' ου η αίτηση."

Στις 17 Σεπτεμβρίου 1988 ο αιτητής που ήταν ο Διευθυντής του Λυκείου Παλουριώτισσας με επιστολή του κοινοποίησε στο Διευθυντή Μέσης Εκπαίδευσης ότι άγνωστοι έγγραψαν στους τοίχους του Λυκείου συνθήματα αισχρού περιεχομένου εναντίον των καθηγητών του σχολείου (Παράρτημα Α). Ο Διευθυντής Μέ-

40

5 της Εκπαίδευσης ανέθεσε στον Επαρχιακό Επιθεωρητή να επικοινωνήσει με το Διευθυντή του Λυκείου, τη Σχολική Εφορεία και την Αστυνομία, πράγμα που έγινε. Η Σχολική Εφορεία έδωσε αμέσως οδηγίες σε υπαλλήλους της να βαφτούν οι χώροι στους
 10 οποίους είχαν γραφεί συνθήματα, ήλθε σε επαφή με την Αστυνομία της περιοχής η οποία υποσχέθηκε να αυξήσει τις περιπολίες της στην περιοχή για πρόληψη τέτοιων δυσάρεστων καταστάσεων και προχώρησε στην κατασκευή της καγκελλόπορτας έτσι που να συμπληρωθεί η περιφράξη του σχολείου (Παράρτημα Β). Ο Ανώτερος Αστυνόμος Στ. Καραγιάν με επιστολή του, ημερομηνίας 22
 15 Σεπτεμβρίου 1988, στο Διευθυντή του Λυκείου, τον πληροφορούσε ότι η υπόθεση εξετάζεται από την Αστυνομία και ότι δόθηκαν οδηγίες στον Αστυνομικό Διευθυντή Λευκωσίας για αστυνόμευση του σχολείου και λήψη όλων των αναγκαίων από τις περιστάσεις μέτρων. (Παράρτημα Γ).

Στις 23 Νοεμβρίου 1988, άγνωστοι έγραψαν και πάλι στους τοίχους του σχολείου αισχρά συνθήματα εναντίον των καθηγητών. Ο Διευθυντής του Λυκείου πήρε την απόφαση μόνος του να κλείσει το σχολείο από την Πέμπτη, 24 Νοεμβρίου 1988. Με την
 20 απόφασή του αυτή συμφώνησαν και οι καθηγητές του σχολείου. Μόλις έγινε τούτο γνωστό ο Επαρχιακός Επιθεωρητής επικοινωνησε με τον κ. Αρτεμίου στον οποίο εξέφρασε την αντίθεση του Υπουργείου Παιδείας για το κλείσιμο του σχολείου. Πήρε την απάντηση: "Αντιλαμβάνομαι ότι η ενέργειά μου αποτελεί υπέρβαση εξουσίας. Φέρω εγώ ακεραία την ευθύνη. Αν η Αρμόδια Αρχή
 25 θελήσει να με τιμωρήσει είμαι έτοιμος να υποστώ τις συνέπειες των πράξεών μου". Τα πιο πάνω επανέλαβε στις εφημερίδες, την τηλεόραση και στον Επαρχιακό Επιθεωρητή πάλι όταν επισκέφθηκε το σχολείο του γύρω στις 11 π.μ., της ίδιας ημέρας, ύστερα
 30 από οδηγίες του Γενικού Διευθυντή. Σ' αυτή την επίσκεψη τον οδήγησε στην αίθουσα καθηγητών όπου συνεδρίαζε ο Καθηγητικός Σύλλογος και όπου παρευρίσκονταν ο Πρόεδρος της Σχολικής Εφορείας και ο Σύνδεσμος Γονέων. Ο αιτητής του κοινοποίησε τις αποφάσεις του Συλλόγου που ήταν ότι:
 35

40 "1. Η διακοπή των μαθημάτων θα συνεχισθεί επ' αόριστο μέχρις ότου συγληθεί από το Υπουργείο Παιδείας ευρεία σύσκεψη στην οποία να πάρουν μέρος εκπρόσωποι του Υπουργείου Παιδείας, Εσωτερικών, Άμυνας, Σχολικής Εφορείας, Συνδέσμου Γονέων, Καθηγητών και μαθητών για εξέταση της κατάστασης που επικρατεί στο Λύκειο Παλουριώτισσας και

2. Οι αποφάσεις που θα ληφθούν θα τεθούν ενώπιον του

Καθηγητικού Συλλόγου. Αν ικανοποιούν τα μαθήματα αρχίζουν, αν όχι συνεχίζεται η αποχή."

Ο Επαρχιακός Επιθεωρητής τους τόνισε ότι:

"α) το Υπουργείο Παιδείας δε συμφωνεί με τη διακοπή των μαθημάτων και

β) θα διαβιβάσει στην αρμόδια αρχή την απόφασή τους για σύγκληση ευρείας σύσκεψης."

Ο Επαρχιακός Επιθεωρητής επικοινωνήσε τότε με το γραμματέα της Σχολικής Εφορείας και τον παρακάλεσε να στείλει συνεργείο για εξάλειψη των συνθημάτων. Μετά από ορισμένο χρονικό διάστημα ο κ. Ματθαίου της Σχολικής Εφορείας του τηλεφώνησε ότι έστειλε ανθρώπους αλλά ο αιτητής δεν τους επέτρεψε να οβήσουν τα συνθήματα.

Την Παρασκευή 25 Νοεμβρίου 1988, μαθητές του Λυκείου Παλουριώτισσας έκαμαν διαδήλωση στους δρόμους της Λευκωσίας και κατέληξαν στο Υπουργείο Παιδείας, όπου επέδωσαν ψήφισμα συμπαράστασης προς το Διευθυντή και καταδίκης της πράξης αυτών που ανέγραψαν τα αισχρά συνθήματα στους τοίχους του σχολείου. Οι μαθητές παρακλήθηκαν από το Γενικό Διευθυντή και το Διευθυντή Μέσης Εκπαίδευσης να επιστρέψουν στο σχολείο τους και να συνεχίσουν τα μαθήματά τους.

Το Σάββατο 26 Νοεμβρίου 1988, ο Διευθυντής Μέσης Εκπαίδευσης και ο Επαρχιακός Επιθεωρητής ύστερα από οδηγίες του Υπουργού και του Γενικού Διευθυντή επισκέφθηκαν το Λύκειο Παλουριώτισσας και σε κοινή σύσκεψη με τον Καθηγητικό Σύλλογο διαβεβαίωσαν τόσο το Διευθυντή όσο και τους καθηγητές ότι το Υπουργείο Παιδείας σε συνεργασία με τα Υπουργεία Εσωτερικών και Άμυνας θα καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να αντιμετωπισθούν τα προβλήματα του Λυκείου Παλουριώτισσας. Ο Καθηγητικός Σύλλογος αποφάσισε την επαναλειτουργία του σχολείου στις 28 Νοεμβρίου 1988.

Έρευνα δεν διεξήχθηκε ούτε εναντίον του αιτητή ούτε εναντίον των καθηγητών γιατί κανένας δεν αμφισβητεί ότι το σχολείο δε λειτούργησε στις 24, 25, 26 Νοεμβρίου 1988 λόγω της απόφασης του Διευθυντή και των καθηγητών να το κλείσουν και παρά την αντίθεση του Υπουργείου Παιδείας. Γι' αυτές τις τρεις μέρες το Υπουργείο Παιδείας αποφάσισε να τους αποκόψει το

μισθό γιατί η ενέργεια τους ισοδυναμεί με απεργία.

5 Η απόφαση αποκοπής του μισθού του αιτητή φαίνεται στο Παράρτημα "Δ" σημείωμα αριθμός 3 στο οποίο πληροφορείτο από το Τμήμα Προσωπικού του Υπουργείου προς το Γενικό Διευθυντή, ημερομηνίας 13 Δεκεμβρίου 1988, ότι:

10 "Το Λύκειο Παλουριώτισσας με απόφαση του καθηγητικού προσωπικού κλείστηκε από 24.11.1988 (εξαιρουμένης της 1ης περιόδου που έγινε μάθημα) μέχρι 26.11.1988 σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την αναγραφή αισχρών συνθημάτων στους τοίχους του σχολείου. Κατάλογος του προσωπικού εσωκλείεται. Επειδή το μέτρο αυτό μπορεί να θεωρηθεί απεργιακό, παρ. για οδηγίες αν θα αποκοπεί το ανάλογο μέρος του μισθού τους."

15 Και εγκρίθηκε από το Γενικό Διευθυντή και ως αποτέλεσμα απεκόπη ο μισθός.

20 Είναι ο ισχυρισμός του αιτητή ότι δεν εξετάστηκε κατά πόσο η μη προσφορά υπηρεσίας στο σημείωμα αποτελούσε απεργία ή όχι, η οποία απεργία εν πάση περιπτώσει τυγχάνει συνταγματικής προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 27 του Συντάγματος. Είναι η θέση του ότι απεργία αποτελεί ομαδική αποχή μισθωτών από την εργασία τους προς υποστήριξη συμφερόντων των εργαζομένων, συμμετοχή του υπαλλήλου ή ομαδική διακοπή ή εγκατάλειψη εκ της ασκήσεως της ανατεθείσης σε αυτόν υπηρεσίας γιατί η απεργία κατά την ορθή έννοια του όρου καλείται η διασυλλογική αποφάσεως και αγωνιστικής διαθέσεως των υπαλλήλων διακοπή της εργασίας αυτών επί σκοπώ εξυψώσεως του βιωτικού ή κοινωνικού επιπέδου.

35 Δεν προτίθεται να υπεισέλθω στην έκταση του δικαιώματος της απεργίας που κατοχυρώνεται από το άρθρο 27 του Συντάγματος ούτε και στον ορισμό της απεργίας για τους σκοπούς της υπόθεσης αυτής. Είναι αρκετό να λεχθεί ότι ο μισθός αποτελεί αντάλλαγμα για προσφερόμενη υπηρεσία και ότι η μη προσφορά εργασίας δίδει το δικαίωμα στον εργοδότη να μη καταβάλει το μισθό για την περίοδο για την οποία δεν προσφέρθηκε υπηρεσία.

40 Επικαλείται ο ευπαίδευτος δικηγόρος του αιτητή από τους περί Λειτουργίας των Δημοσίων Σχολείων Μέσης Εκπαιδεύσεως Κανονισμούς του 1985, Κ.Δ.Π. 180/85, τους Κανονισμούς 20, 21, παραγράφοι 26 και 27, όπως επίσης και τον Κανονισμό 15 που προβλέπει για την ύπαρξη μαθητικού συμβουλίου και το

οποίο συσχετίζει με τους συνδέσμους γονέων όπως προβλέπει ο Κανονισμός 20(13)ζ και ισχυρίζεται ότι η απόφαση για κλείσιμο του σχολείου ήταν άσκηση εξουσίας και αρμοδιότητας προβλεπόμενης από την Κ.Δ.Π. 180/85. Ήταν επιπλέον απόφαση που η ηθική τάξη και ευπρέπεια επέβαλλε να ληφθεί προς αποφυγή άλλης βλάβης. Αν ήταν λανθασμένη ή αντίθετη προς οδηγίες, δημιουργούσε πιθανώς λόγο για πειθαρχικό παράπτωμα που ενδεχομένως επέβαλλε διερεύνηση και πειθαρχική δίκη πριν της επιβολής τιμωρίας, πράγμα που δεν έγινε.

5

10

Οι νομικοί ισχυρισμοί του αιτητή είναι ότι:

"Η απόφαση παραρτ. Δ' είναι παράνομη γιατί επέβαλε τιμωρία χωρίς τη διαδικασία που ο Νόμος 10/69 απαιτεί.

15

Αναρμόδια το όργανο που μονόγραψε και έγραψε το 'Ναι' στις 19.12.88 στέρησε στον αιτητή από ένα εκ του Νόμου προστατευόμενο δικαίωμα (μισθό).

Συνέτεινε δε στο να μειωθεί ηθικά το κύρος και η υπόσταση του αιτητή.

20

Η απόφαση για την οποία ο αιτητής τιμωρήθηκε (κλείσιμο σχολείου) δεν ήταν, ούτε παρουσιάστηκε ποτέ σαν απεργία.

25

Η πράξη αυτή δεν συγκεντρώνει τα στοιχεία που προσδιορίζουν την έννοια της απεργίας.

Δεν προηγήθηκε απόφαση ή νομική και πραγματική έρευνα ότι υπήρξε πραγματικά απεργία.

30

Η απόφαση για κλείσιμο του σχολείου ήταν άσκηση διακριτικής εξουσίας του Διευθυντή και καθηγητικού συλλόγου κανονιστικά προβλεπόμενη, και ασκήθηκε προς όφελος των μαθητών που έχοντας μαθητικό συμβούλιο αναγνωρισμένο επίσης από την Κ.Δ.Π. 180/85 πήραν θέση υπέρ της ενέργειας του Διευθυντή και κατά των συνθημάτων.

35

Η απόφαση παραρτ. Δ πάρθηκε μετά από υποθετική εκτίμηση ότι 'μπορεί να θεωρηθεί απεργιακό μέτρο' και από αναρμόδιο ή άγνωστο ή μεταβαλλόμενο όργανο (Γ.Δ ή Υπουργός)."

40

Από τα γεγονότα της υπόθεσης αξίζει να τονισθεί ότι το κλείσιμο του σχολείου έγινε γιατί όπως αναφέρεται στο γράμ-

5 μα του αιτητή προς το Υπουργείο Παιδείας της 17ης Σεπτεμβρίου 1988, παράγραφος (α), έθιγαν "την αξιοπρέπεια τη τιμή και το κύρος του συνόλου των καθηγητών του σχολείου. Είναι χαρακτηριστικό του ήθους μαθητών ή αναρχικών στοιχείων της περιοχής" και προχωρεί και τονίζει ότι "μας είναι αδιανόητο να δουλεύουμε κάτω από τέτοιες συνθήκες που μειώνουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια".

10 Είναι γεγονός ότι στις 24 Νοεμβρίου όταν η Σχολική Εφορεία έστειλε συνεργείο μετά από παράκληση του Επαρχιακού Επιθεωρητή του Υπουργείου Παιδείας, ο αιτητής δεν τους επέτρεψε να σβήσουν τα συνθήματα.

15 Επικαλείται η ευπαιδευτος συνήγορος των καθ' ων η αίτηση τη νομική θέση ότι εις απεργούς δεν καταβάλλεται μισθός κατά το διάστημα της απεργίας γιατί η απεργία θεωρείται πως αποτελεί δοκιμή των δυνάμεων των δύο πλευρών να αντέξουν μια οικονομική δυσκολία για να μη κάνουν υποχωρήσεις.

20 Η θέση δε του αιτητή ότι ο μισθός μπορεί να μη καταβληθεί μόνο όπως ο νόμος προβλέπει μπορεί να έχει βάση αλλά όχι στην περίπτωση που ο υπάλληλος θεληματικά απόσχει της εργασίας του και δεν προσφέρει τις υπηρεσίες εις αντάλλαγμα των οποίων δεν προσφέρθηκε μισθός. Δεν τίθεται κατά τη γνώμη μου θέμα πειθαρχικής διώξεως ή πειθαρχικού παραπτώματος, ή πειθαρχικής έρευνας, ούτε και η μη καταβολή μισθών θα πρέπει να θεωρηθεί ως πειθαρχική ποινή. Δυνατό να συνιστούσε πειθαρχικό παράπτωμα η αδικαιολόγητη αποχή από εργασία αλλά δεν φαίνεται από την όλη επίδικη απόφαση και τα γεγονότα όπως τέθηκαν από τη διοίκηση στο Βοηθό Γενικό Εισαγγελέα για τη γνωμάτευση του η οποία υιοθετήθηκε ως μέρος της γραπτής αγόρευσης της ευπαιδευτου συνηγόρου των καθ' ων η αίτηση, ως θέμα πειθαρχικό.

35 Το ερώτημα που τέθηκε ήταν εάν υπό τις περιστάσεις εδικοιούτο η διοίκηση να μη καταβάλει το μισθό λόγω της μη προσφοράς υπηρεσίας και η απάντηση είναι καθαρή ότι εδικοιούτο.

40 Για τους πιο πάνω λόγους απορρίπτεται η προσφυγή ως αβάσιμη. Υπό τας περιστάσεις όμως δεν γίνεται οποιαδήποτε διαταγή για έξοδα.

Η προσφυγή απορρίπτεται χωρίς έξοδα.